

Monogràfic sobre
I Jornades Escola Infantil
i Comunitat

Revista Electrònica

 **investigació
novació**

Educativa i Socioeducativa

Iniciatives d'atenció a la primera
infància i les famílies

Marta Hernández Ferrer
Catalina Oliver Nadal
Antònia Ribas Moranta

Iniciatives d'atenció a la primera infància i les famílies

Marta Hernández Ferrer
Catalina Oliver Nadal
Antònia Ribas Moranta
Associació XIAIF (Xarxa d'Iniciatives d'Atenció a la Infància i les Famílies)

Per citar l'article

"Hernández, M., Oliver, C. i Ribas, A.,(2009). Iniciatives d'atenció a la primera infància i les famílies. *IN. Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, V. 2 , n. 1, PAGES 11-16. Consultado en http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol2_num1/ribas-hernandez-oliver/index.html en (poner fecha)"

Introducció

L'associació XIAIF és una entitat sense ànim de lucre, fundada l'any 2001, i formada per professionals de diferents àmbits (psicòlegs, pedagogs, mestres d'educació infantil...). Les experiències professionals dels integrants de l'entitat, en l'àmbit del treball clínic, educatiu i pedagògic, permeten detectar la preocupació de les famílies sobre diversos aspectes, com ara: com han d'educar els fills, com han de relacionar-se amb ells, quin ha de ser el seu rol, etc. Així tinguérem l'oportunitat de percebre la desorientació i inseguretats existents en els pares i mares en general en relació amb les pràctiques educatives, que, d'alguna manera, tenien un impacte en els fills.

Aquestes experiències ens demostraven la necessitat de suport i acompanyament de professionals qualificats envers les famílies. I tot això, lligat amb la manca de programes orientats a la primera infància i família detectada a la nostra comunitat, ens va dur a la creació i el desenvolupament de l'associació.

D'aquesta manera, l'objectiu principal de l'entitat és la creació i promoció de programes socioeducatius per a la primera infància i les famílies. Aquest objectiu es tradueix en la posada en marxa de diferents programes que partiren d'uns models teòrics de referència.

Referents importants per a nosaltres varen ser els programes desenvolupats al nord italià com *Tempo per le Famiglie* (Milà) i els desenvolupats a Catalunya com el *Projecte Infància-Família* (Barcelona). Ambdós proposaven una metodologia de treball conjunt amb infants i famílies.

Autors com ara Bowlby (2001) i Barudy (2005) també constitueixen referents primordials per a nosaltres, des dels inicis fins ara; així, fent referència a paraules de Barudy: «*La felicitat i el benestar d'un infant no són mai efectes de la causalitat (...), ans al contrari, són una producció humana mai purament individual, ni tan sols únicament familiar, sinó l'esforç de la societat en el seu conjunt*».

Arran d'aquestes inquietuds i d'un treball de fonamentació teòrica, l'any 2001 es funda l'associació XIAIF i es crea el programa Espai Familiar Camp Redó, de manera experimental amb la col·laboració del Servei d'Infància i Família del Consell de Mallorca i el Centre de Salut del Camp Redó.

Programes

L'**Espai Familiar** és un programa socioeducatiu dirigit a pares i mares de nins i nines de la primera infància, d'entre zero i cinc anys. En aquest recurs, els pares troben un lloc on poden jugar amb els fills, un espai adequat i tranquil. Aquí també tenen l'oportunitat d'expressar i compartir vivències amb altres adults que es troben en circumstàncies semblants i amb especialistes que els ajuden a resoldre dubtes, inquietuds i tot el referent a l'educació dels fills. Aquestes noves formes de trobada afavoreixen la construcció d'una xarxa social d'ajuda mútua entre les famílies en el sentit que faciliten la possibilitat d'aprendre uns dels altres i ajuden a desenvolupar les capacitats de cadascun, i contribueixen així al fet d'experimentar la maternitat i paternitat com una vivència gratificant i satisfactòria.

Les finalitats principals d'aquest servei són:

- afavorir el vincle afectiu; proveir de respostes sensibles;
- alleugerir sentiments d'aïllament i debilitat;
- organitzar la vida familiar i facilitar la coordinació de recursos comunitaris.

L'any 2002, a partir de la demanda de diverses institucions, s'amplia la zona d'actuació i es duen a terme programes similars a la Part Forana, concretament a Esporles i Lloret. Més endavant, a partir del recorregut d'aquell primer projecte i les demandes d'institucions, principalment ajuntaments, l'associació engegà iniciatives per dur a terme programes amb característiques similars però amb perfils de famílies distints; aquest fet ens obligà a diferenciar els programes. Així, es va anomenar Espai Familiar a aquell programa que atenia una població considerada en risc (derivada pels serveis socials d'atenció primària i protecció de menors) i s'adoptà el nom d'Espais de Trobada per a aquells que, organitzats pels ajuntaments, concretament per les àrees educatives i coordinats per l'associació, atenien famílies que decidien assistir-hi voluntàriament.

El programa **Espai de Trobada** per a famílies pretén oferir propostes d'activitat a totes les famílies que tenen infants amb edats compreses entre 0 i 3 anys. Podríem enumerar com a finalitats principals d'aquest servei les següents:

- facilitar i enfortir l'establiment del vincle afectiu entre infants i pares/mares;
- gaudir de moments lúdics i especials entre pares/mares i fills/filles;
- compartir experiències entre les famílies afavorint el treball en grup i el diàleg, parlant de temes d'interès de la primera infància;
- intercanviar vivències, informació, eines i recursos que puguin facilitar la vida familiar i, alhora, donar respostes sensibles a les necessitats dels fills/filles.

Mantenint el marc teòric de referència i la visió global infància-família que caracteritza la nostra associació, l'any 2005 s'engega una nova iniciativa, per demanda de determinats centres d'educació infantil que, per les seves característiques, detectaven la necessitat d'un assessorament tècnic o acompanyament formatiu.

El programa Servei d'Acompanyament Formatiu i d'Assessorament a Centres d'Ed. Infantil veu justificada la seva creació davant:

- raons socials i científiques que justifiquen l'educació infantil,
- la necessitat de conciliar els drets dels infants amb les necessitats de les famílies,
- la necessitat d'oferir serveis de qualitat per a la primera infància, i

- la necessitat de formació continuada i acompanyament formatiu del professional en educació (*lifelong learning*).

Així, el programa s'adreça a:

- Centres d'educació infantil que per les seves característiques creguin necessari un assessorament tècnic o acompanyament formatiu, així poden ser centres de nova creació, o amb voluntat d'introduir millores i innovació a la seva tasca educativa, centres sensibles a la necessitat de promoure l'educació infantil, etc.
- Municipis i entitats públiques que gestionen serveis educatius adreçats a la primera infància.
- Col·lectiu de professionals que treballen a l'educació infantil i que vulguin rebre formació i assessorament.

Per tant, a través d'una metodologia basada en la participació activa dels professionals que treballen al centre i defugint models centrats en una formació més expositiva i acadèmica; el programa es planteja, principalment:

- oferir assessorament als centres per tal de sensibilitzar els professionals i les famílies de la importància cabdal dels primers anys de vida;
- contribuir al desenvolupament de les competències dels professionals que treballen en aquesta etapa; ajudar a definir i clarificar les funcions i els objectius del centre d'educació infantil: social, educativa, compensatòria...;
- oferir espais de reflexió a l'entorn de l'educació infantil per tal que l'objectiu de l'etapa sigui promoure i acompanyar el creixement i el desenvolupament de les potencialitats dels infants i garantir el seu benestar físic, cognitiu i emocional;
- elaborar eines per a la revisió i per a l'avaluació dels centres perquè es pugui reflexionar sobre la qualitat del servei i propiciar mesures i/o programes per a la seva millora;
- assessorar els centres d'educació infantil per tal d'afavorir l'equilibri entre els drets dels infants de rebre una educació de qualitat des del naixement i les necessitats de les famílies.

Conclusions

De la trajectòria viscuda fins ara, a partir del plantejament, desenvolupament i constant revisió dels programes presentats, extraiem tota una sèrie de reflexions a manera de conclusió:

- En relació amb el grup de destinataris: heterogeneïtat, estabilitat i continuïtat
- En relació amb el grup de professionals: reflexió i avaluació, formació permanent de l'equip, coordinació amb altres professionals (treball en xarxa)
- En relació amb el model d'intervenció: la importància dels instruments d'observació, avaluació i seguiment; treball conjunt pare/mare-fill/es; treball grupal; treballar l'autoimatge positiva del rol parental; la intervenció en la primera infància és prevenció; la importància d'oferir un espai de qualitat, gratificant per a la relació pares-fills; el rol dels professionals com a mediadors i no com a experts...

Referencias bibliográficas

- Bassedas, E.; Jubete, M. (2005). Espais familiars. Temes d'In-fan-ci-a.
- Barudy, J.; Dantagnan, M. (2005). Los buenos tratos a la infancia. Barcelona: Gedisa.
- Bowlby, J. (2001). Una base segura. Barcelona: Paidós.
- Riera Jaume, M. A.; Ferrer Ribot, M. (2003). «Nous programes socioeducatius adreçats a la millora de les relacions parentals en els primers anys de vida». *'Educació i Cultura' Revista Mallorquina de Pedagogia* 16, pàg. 115-125.
- Ferrer Ribot, M. (2008). Suport a les famílies en la primera infància. Estudi de cas d'un programa socioeducatiu. Tesi doctoral. Universitat de les Illes Balears.